

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 19

(1999-2000)

Om lov om endringer i lov 17. juli 1998
nr. 56 om årsregnskap m.v.
(regnskapsloven)

*Tilråding fra Finans- og tolldepartementet av 17. desember
1999, godkjent i statsråd samme dag.*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Regjeringen fremmer i denne proposisjonen forslag om en endring av overgangsbestemmelsene i lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) § 9-3, slik at det for regnskapsåret 1999 blir frivillig å anvende egenkapitalmetoden ved regnskapsmessig vurdering av datterselskap som konsolideres. Etter forslaget kan investering i datterselskap som konsolideres vurderes etter egenkapitalmetoden eller generelle vurderingsregler (kostmetoden) for regnskapsår påbegynt i 1999.

Departementet vil innhente ulike instansers vurdering av de problemstillinger som har medført at regjeringen nå går inn for en utsettelse av ikrafttreddelsen av den lovfastsatte plikten til å bruke egenkapitalmetoden. Det skal søkes avklart om det er grunnlag for endringer eller justeringer i de vedtatte reglene i god tid før avleggelsen av årsregnskapet for 2000.

2 Gjeldende rett

Etter regnskapsloven § 5-17 annet ledd skal investering i datterselskap som konsolideres vurderes etter egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet. Investering i andre datterselskap kan vurderes etter egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet.

Vurdering etter egenkapitalmetoden innebærer etter regnskapsloven § 5-17 tredje ledd at:

1. Investeringen skal vurderes til den regnskapspliktiges andel av egenkapitalen, og resultatandelen skal inntektsføres eller kostnadsføres.
2. På kjøpstidspunktet skal investeringen vurderes til anskaffelseskost.
3. Resultatandelen fratrukket utdelinger fra selskapet skal tillegges investeringen i balansen. Ved beregning av resultatandelen skal det tas hensyn til mer- eller mindreverdier på kjøpstidspunktet og interne gevinster.
4. I selskapsregnskapet skal fond for vurderingsforskjeller være lik en positiv differanse mellom investeringens balanseførte verdi og dens anskaffelseskost.

Vurdering etter generelle vurderingsregler (kostmetoden) innebærer at investeringen skal vurderes til anskaffelseskost og at investeringen skal nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som forventes ikke å være forbigående, jf. regnskapsloven § 5-3. Utbytte og andre utdelinger fra datterselskap resultatføres.

3 Bakgrunnen for lovforslaget

Et flertall i regnskapslovutvalget foreslo i NOU 1995:30 om ny regnskapslov at investering i datterselskap som konsolideres *skal* vurderes etter egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet (NOU 1995: 30 s.145-149). Flertallet la til grunn at det ikke er merkostnader forbundet med bruk av egenkapitalmetoden ved vurdering av datterselskap som konsolideres. Flertallet mente at egenkapitalmetoden gir en riktigere periodisering av avkastningen på investering i tilknyttet selskap og datterselskap enn kostmetoden. Et mindretall i utvalget (tre av i alt tretten medlemmer) foreslo at egenkapitalmetoden ble gjort frivillig ved investering i datterselskap som konsolideres (NOU 1995:30 s. 221-222). Mindretallet mente at det er unødvendig å vurdere investering i datterselskap som konsolideres etter egenkapitalmetoden, og at dette ikke er uten ekstrakostnad for den regnskapspliktige.

I høringsrunden gikk Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO), Norske Registrerte Revisorers Forening, Norske Finansanalytikerens Forening, en gruppe av store industriforetak og Kredittilsynet inn for at både egenkapitalmetoden og kostmetoden burde tillates i selskapsregnskapet ved investering i datterselskap som konsolideres. Den norske Bankforening mente at det bør være obligatorisk å legge til grunn egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet.

Departementet foreslo i Ot.prp. nr. 42 (1997-98) om lov om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) obligatorisk anvendelse av egenkapitalmetoden ved vurdering i selskapsregnskapet av investering i datterselskap som konsolideres, i samsvar med flertallets forslag i NOU 1995:30. I proposisjonen står det bl.a. om forslaget (s. 140):

«Ved egenkapitalmetoden blir resultatandelen i tilknyttet selskap og datterselskap inntektsført i investors regnskap i samme periode. Denne metoden gir derfor en bedre periodisering av avkastningen på slike investeringer enn de generelle vurderingsreglene (kostmetoden) med inntektsføring av mottatt utbytte. Departementet slutter seg på denne bakgrunn til utvalgets utgangspunkt om at egenkapitalmetoden er et egnet vurderingsprinsipp for investering i datterselskap og tilknyttet selskap. [...]

De av høringsinstansene som har uttalt seg, stiller seg positive til at det åpnes for bruk av egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet. Flere av høringsinstansene går imidlertid mot utvalgets forslag om at egenkapitalmetoden skal være obligatorisk ved investering i konsolidert datterselskap. Departementet kan vanskelig se at en plikt til å benytte egenkapitalmetoden i slike tilfeller vil medføre merkostnader for den regnskapspliktige som bør tillegges avgjørende vekt. Departementet slutter seg etter dette til utvalgets forslag om at investeringer i datterselskap som skal konsolideres skal vurderes etter egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet.»

Finanskomiteen sluttet seg i Innst.O. nr. 61 (1997-98) til departementets forslag.

Finansdepartementet har i høst mottatt kommentarer fra bl.a. NHO om bruk av egenkapitalmetoden ved investeringer i datterselskaper. NHO har gitt uttrykk for at egenkapitalmetoden vil være til dels meget kostnadskrevende å

praktisere. I brev 22. oktober 1999 presenterte NHO beregninger som antydte samlede kostnader ved innføring av egenkapitalmetoden på 2,5 mrd. kroner første år, og 1,3 mrd. kroner senere år.

NHO anmodet departementet om å gå inn for en lovendring som vil gjøre bruk av egenkapitalmetoden frivillig på datterselskap i konsern. I brev av 28. oktober 1999 viste departementet til at de betraktninger NHO ga uttrykk for når det gjelder «merarbeidet» ved egenkapitalmetoden i forhold til «nytteverdien» ikke er nye. Det ble vist til at disse også var fremme i høringsrunden. Departementet tok likevel til etterretning at forberedelsene til å benytte egenkapitalmetoden synes å ha kommet kort, både hos enkeltbedrifter og mht. utviklingen av regnskapsstandarder på området. Finansdepartementet la videre til grunn at konsern med et betydelig antall konsernselskaper i en overgangsperiode vil kunne benytte alminnelige vurderingsregler for investeringer i datterselskaper, forutsatt at disse inngår i et underkonsern som etter regnskapsloven § 7 er unntatt fra konsernregnskapsplikten. Departementet la til grunn at en slik forståelse av loven i all hovedsak ville ivareta de hensyn NHO hadde vist til. I brev 11. november 1999 til NHO viste departementet til det som tidligere er uttalt om bruk av generelle vurderingsregler for investeringer i datterselskaper som etter regnskapsloven § 3-7 er unntatt fra konsernregnskapsplikten. Departementet la til grunn at det vil være forsvarlig i en overgangsperiode å forstå loven slik at slike datterselskaper kan vurderes etter generelle vurderingsregler og at egenkapitalmetoden benyttes isolert på investeringer i direkte eide datterselskaper.

NHO har i senere korrespondanse gitt uttrykk for at de opprettholder sitt syn på kostnadene forbundet med egenkapitalmetoden, uavhengig av den lovforståelsen departementet la til grunn. Departementet har på sin side vist til at en tilsvarende vurdering som den som må foretas etter egenkapitalmetoden, også vil måtte foretas i forbindelse med utarbeiding av konsernregnskapet. Departementet har på denne bakgrunn gitt uttrykk for at det har vanskelig for å se hvorfor bruk av egenkapitalmetoden i morselskapets regnskap skulle medføre økte kostnader i den størrelsesorden NHO hevder. Som et mulig unntak ble det vist til de tilfeller konsernets operasjonelle struktur avviker fra den legale. Departementet varslet likevel at det ville be ulike regnskapsfaglige miljøer om en nærmere vurdering av de kostnader og eventuelle andre ulemper de regnskapspliktige mener å se ved egenkapitalmetoden.

I brev 18. november 1999 ba departementet Norsk RegnskapsStiftelse om eventuelle merknader til korrespondansen med NHO. Når det gjelder kostnadsspørsmålet uttaler Stiftelsen i brev 29. november 1999:

«Det er vært gjort beregninger av hvilke utgifter som påløper ved innføring av egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet. Vi ser at det vil påløpe vesentlige merutgifter, men vi har ikke grunnlag for å uttale oss om de utgiftsanslag som har vært referert».

Stiftelsen viste samtidig til tidligere brev fra Stiftelsen og Den norske Revisorforening der det gis uttrykk for at anvendelse av egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet kan gi «selskapsrettslige og skattemessige konsekvenser som neppe har vært tilstrekkelig vurdert». Stiftelsen konkluderte som følger:

«Vi anbefaler at departementet utsetter ikrafttredelse av plikten til å anvende egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet og tillater bruk av

kostmetoden i selskapsregnskap for 1999 og inntil evalueringen av regnskapsloven er gjennomført.»

Departementet har i kontakten med NHO og Norsk RegnskapsStiftelse gitt uttrykk for at det ved første gangs utarbeiding av årsregnskap etter ny regnskapslov, vil måtte oppstå spørsmål som ikke er løst i detalj og som den regnskapspliktige derfor må løse etter eget skjønn. Dette vil gjelde ved alle større lovrevisjoner.

4 Departementets vurdering

Departementet anser at NHOs innvendinger mot obligatorisk bruk av egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet ved vurdering av investering i datterselskap som konsolideres, i hovedsak også var framme da regnskapsloven ble vedtatt. Det ble da lagt til grunn at anvendelse av metoden ikke ville gi vesentlige merkostnader. Departementet mener fortsatt det er stor usikkerhet knyttet til om anvendelse av egenkapitalmetoden kan medføre kostnader i den størrelsesorden NHO hevder.

De selskapsrettslige konsekvenser som er anført av bl.a. Norsk RegnskapsStiftelse knytter seg etter det departementet for står, i hovedsak til usikkerhet om bestemmelsene om plikt til avsetning til fond for vurderingsforskjeller etter regnskapsloven § 5-17 tredje ledd nr. 4. Fond for vurderingsforskjeller er bundet egenkapital etter aksjeloven og allmennaksjeloven § 3-3. Regnskapsstiftelsen har ikke konkret angitt hva de anser som usikre skattemessige konsekvenser. Departementet har lagt til grunn at det etter en omfattende lovrevisjon som den som er gjennomført med regnskapsloven, nødvendigvis vil oppstå enkelte spørsmål som bør finne sin avklaring gjennom praksis og utøvelse av skjønn. På den annen side vil departementet gå nærmere inn på de anførsler om selskapsrettslige og skattemessige problemer som Norsk RegnskapsStiftelse har kommet med.

Departementet anser etter en samlet vurdering at det vil være mest hensiktsmessig å utsette ikrafttredelsen av plikten til å anvende egenkapitalmetoden ved regnskapsmessig vurdering av datterselskap som konsolideres, jf. regnskapsloven § 5-17 annet ledd første punktum. Dette innebærer i realiteten at det for regnskapsåret 1999 blir frivillig å anvende egenkapitalmetoden eller generelle vurderingsregler (kostmetoden). Departementet vil innhente ulike instansers vurdering av de problemstillinger som er nevnt i proposisjonen her. Det skal søkes avklart om det er grunnlag for endringer eller justeringer i de vedtatte reglene i god tid før avleggelsen av årsregnskapet for 2000.

Departementet foreslår etter dette at investering i datterselskap som konsolideres kan vurderes etter egenkapitalmetoden eller generelle vurderingsregler (kostmetoden) for regnskapsår påbegynt i 1999. Se vedlagte forslag til overgangsbestemmelse i regnskapsloven § 9-3 nytt sjette ledd.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

På bakgrunn av de vurderinger NHO og Norsk RegnskapsStiftelse har gitt uttrykk for, legger departementet til grunn at lovforslaget vil medføre økonomiske og administrative lettelser for de regnskapspliktige når det gjelder utarbeidelse av årsregnskapet for 1999.

Finans- og tolldepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven).

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) i samsvar med et framlagt forslag.

Tilråding fra Finans- og tolldepartementet ligger ved.

Forslag til lov om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven)

I

I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) skal § 9-3 nytt sjette ledd lyde:

For regnskapsår påbegynt i 1999 kan investering i datterselskap som konsolideres vurderes etter egenkapitalmetoden eller generelle vurderingsregler.

Nåværende sjette og syvende ledd blir nye syvende og åttende ledd.

II

Loven trer i kraft straks.
